HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

67 - MISGUIDING OTHERS

MODERN 'LIFNEI IVER' QUESTIONS - PART 1

OU ISRAEL CENTER - FALL 2017

Consider the following questions[1]:

- Inviting those who will drive on Shabbat to attend an educational Shabbaton or a family simcha.
- Giving directions to a Jewish driver on Shabbat.
- Making Jewish drivers stop on Shabbat so you can cross the road.
- Handing over a job (eg printing, sewing) which will be done on Shabbat by a Jewish worker.
- Giving a bar-mitzvah gift in a place with no Eruv.
- Hiring a babysitter or madrich for Shabbat in such a way that they will be earning 'schar Shabbat'.
- Printing source sheets containing Shem Hashem when they will be thrown in the garbage.
- Buying cigarettes for a parent or friend.
- Paying a contractor/worker who you suspect is not paying taxes.
- A rabbi officiating at a wedding where the couple will not keep taharat hamishpacha.
- Renting out a catering hall for a function with mixed dancing or non-kosher catering.
- Selling meat to Jews during the 9 days.
- Selling non-kosher meat to non-religious Jews.
- Selling clothes with shaatnez to non-religious Jews.
- Selling/serving food to those who will not wash, bentch or make berachot.
- Getting a non-kosher lunch for a non-religious Jewish boss.
- Letting someone else copy your homework to get higher marks in a test.
- Selling clothes which are not tzanua or giving them away to friends who are non-observant.
- Smacking a child who may hit back.
- Giving a bribe to an official.
- Renting an apartment to non-religious Jews who will not put up mezuzot.
- Teaching Torah or selling Torah books to a non-Jew.
- Encouraging a shidduch without revealing all pertinent information.
- Selling alcohol to underage children, or to those who will abuse it.
- Acting as a lawyer for a Jew suing in a non-Jewish court.
- Acting as a mohel for a child who is not halachically Jewish.
- An Israeli army officer instructing a non-religious soldier to shave, when he will use a razor.
- A religious soldier switching duty on Shabbat with a non-religious soldier.
- Performing a burial on second day Yom Tov in chu'l.
- Taking an animal to a vet to be neutered.
- Selling weapons to potential murderers.
- Assisting as an anesthesiologist for an abortion.
- A pharmacist dispensing pills which will induce an abortion.

A] THE TORAH PROHIBITION

1. לֹא־תְקַלֵּ֣ל חֵרֵ֔שׁ וְלִפְנֵ֥י עִוֵּ֖ר לֹ֣א תִתֵּ֑ן מִכְּשֵׁלֹ֙ת וְיָרֵ֣אתָ מֵֽאֱלֹהֶ֔יךָ אֲנִ֖י ה׳

ויקרא יט:יד

The Torah includes a mitzvah not to place a stumbling block in front of the blind. What is that verse talking about?

1. Not all of these 33 scenarios are halachically prohibited. The halachic principles will be discussed in this shiur and many of the practical examples fleshed out iy'H in Part 2.

2. **ולפני עור לא תתן מכשול** - (ת"כ) לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור ואתה עוקף עליו ונוטלה כימנו:

רש"י שם

Rashi gives pshat in the passuk as not giving bad advice. But why does Rashi not see a literal meaning in the passuk?

3. ... נאמרה דפסוק הזה דלפני עור יצא לגמרי מפשוטו. דאם נתן מכשול ממש אבן לפני עור היינו עובר!

מנחת חינוך מצוה רל"ב

Some mefarshim go so far as to suggest that if you actually place a concrete block in front of a blind person and cause them to trip, this mitzvah has not been violated.[2] If so, what is the nature of the mitzvah?

4. **ויראת מאלקיך** - לפי שהדבר הזה היינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה. ויכול להשמט ולומר יטובה נתכוונתי'. לפיכך נאמר בו **ויראת מאלקיך** - המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם הטושטו ואין שאר הבריות מכירות בו נאמר בו **ויראת מאלקיך**

רש"י שם

Rashi gives an insight from the end of the verse. The injunction to 'fear God' indicates that the prohibition is one in which the intentions of the violator are not clear to others. So it will not be something as wicked as tripping up the blind!

5. ולפני עור לא תתן מכשול - לפני סומא בדבר בא ואמר לך בת איש פלוני מה היא לכהונה אל תאמר לו כשירה והיא אינה אלא פסולה. היה נוטל ממך עצה. אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו. אל תאמר לו צא בהשכמה שיקפחוהו ליסטים. צא בצהרים בשביל שישתרב. אל תאמר לו מכור את שדך וקח לך חמור. ואת עוקף עליו ונוטלה ממנו. שמא תאמר עצה טובה אני נותן לו והרי הדבר מסור ללב. שנאמר *ויראת מאלהיך אני ה'*

ספרא קדושים פרשה ב

Rashi's source is a Sifra which indicates that the actual prohibition is intentionally giving bad advice and causing others to stumble by following that advice.

6. והמצוה הרצ"ט היא שהזהירנו מהכשיל קצתנו את קצתנו בעצה. והוא שאם ישאלך אדם עצה בדבר הוא נפתה בו ובאה האזהרה מלרמותו ומהכשילו. אבל תיישירהו אל הדבר שתחשוב שהוא טוב וישר. והוא אמרו יתעלה (קדושים יט) *ולפני עור לא תתן מכשול*. ולשון ספרא - לפני סומא בדבר - היה נוטל ממך עצה אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו.
ולאו זה אמרו שהוא כולל גם כן מי שיעזור על עבירה או יסבב אותה כי הוא יביא האיש ההוא שעוורה תאותו עין שכלו וחזר עור ויפתהו ויעזרהו להשלים עבירתו או יכין לו סבת העבירה. ומאלו הפנים אמרו (ב"מ עה:) במלוה ולוה בריבית ששניהם יחד עוברים משום *ולפני עור לא תתן מכשול* כי כל אחד מהם עזר חבירו והכין לו להשלים העבירה. ודברים רבים מאד מזה המין יאמרו בהם עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול. ופשטיה דקרא הוא במה שזכרנו תחלה

רמב"ם ספר המצוות - מצוה רצ"ט

The Rambam rules that the 'pshat' in the verse is the prohibition not to give misleading advice. However, the mitzvah also include a scenario whereby one person encourages or facilitates another in committing an aveira. The Rambam warns that MANY every day life situations can involve the breach of this Torah prohibition!

B] THE TALMUDIC DEFINITION OF 'LIFNEI IVER'

B1] INCLUSIONS

7. דתניא *ולפני עור לא תתן מכשול* - במכה לבנו גדול הכתוב מדבר

מועד קטן יז.

One example given of Lifnei Iver brought in the Gemara is a prohibition to hit older children who could lash back and hit their parent - a capital offence! In this case, even though the child is to some degree acting intentionally and is not simply an innocent victim, the parent is still held liable in Lifnei Iver.

2. It goes without saying that it IS clearly halachically prohibited on a Torah level to do such a thing! The Rambam includes in the mitzvah of *ולא תשים דמים בביתך* anyone who places traps or stumbling blocks before others - see ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רצח. Note also the repetition of the idea in Devarim 27:18 - אָרוּר מַשְׁגֶּה עִוֵּר בַּדָּרֶךְ.

8. **משנה** - .... ואלו עוברין בלא תעשה - המלוה והלוה והערב והעדים. וחכמים אומרים אף הסופר. עוברים משום *לא תתן*, ומשום *אל תקח מאתו*, ומשום *לא תהיה לו כנושה*, ומשום *ולא תשימון עליו נשך*, ומשום *ולפני עור לא תתן מכשול* .....

בבא מציעא עה:

The Gemara also brings the example of lending money to Jews on interest. All relevant parties (including the professional advisors) are liable for Lifnei Iver.

B2] LIMITATIONS

9. רב אשי הוה ליה ההוא אבא (יער), זבניה לבי נורא (**סח עבודת כוכבים**). א"ל רבינא לרב אשי האיכא *לפני עור לא תתן מכשול*!? א"ל: רוב עצים להסקה ניתנו

נדרים סב: ורשי שם

Rav Ashi was challenged when he sold wood to people who could use it for idolatry. His response was that most people bought the wood for heating, so he did not have to assume that it was being used for idolatry.

10. לבונה ..... מוכרין להן חבילה. .... וליחוש דלמא אזיל ומזבין לאחריני ומקטרי? אמר אביי: אלפני מפקדינן, אלפני דלפני לא מפקדינן (רש"י - כגון ככא דכמי ודמי לאו לעבודת כוכבים קבעי ומשום דלא ליזדבן מיהו לאחריני ומקטרי לא מפקדינן למיסר)

עבודה זרה יד. ורשי שם

Incense may be sold wholesale to non-Jews even though the buyers may sell it on retail to non-Jewish idolators. The Torah prohibition of Lifnei Iver appears to applies to the immediate recipient and not to those down the chain of sale.

11. איבעיא להו - משום הרווחה או דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול? למאי נפקא מינה? דאית ליה בהמה לדידיה. אי אמרת משום הרווחה הא קא מרווח ליה, אי אמרת משום עור לא תתן מכשול הא אית ליה לדידיה. וכי אית ליה לא עבר משום עור לא תתן מכשול? והתניא אמר רבי נתן מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל ולפני עור לא תתן מכשול. והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול! הב"ע: דקאי בתרי עברי נהרא (**רש"י**- **עובד כוכבים מנד זה ויסרחל מנד זה דמי לח יכיב ליה לח מני שקיל**). דיקא נמי דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן, ש"מ

עבודה זרה ו.

The most well-known limitation on Lifnei Iver is the case of handing a glass of wine to a Nazir. The Gemara concludes that Lifnei Iver only applies in a situation which is equivalent to 'two sides of the river' i.e. the person handing over the wine is the ONLY source. If the Nazir could obtain wine elsewhere, the Gemara rules that there is no Lifnei Iver. As such, if you are helping another person to do an aveira, it would appear that there is no Torah prohibition of Lifnei Iver if they could also do this aveira without your help.

- How 'easy' does it need to be for them to get the aveira elsewhere? Do they need to have immediate access to it? What if they can get hold of it fairly easily? What if they could theoretically get hold of it, but in reality will not? This is a machloket Rishonim. Some (including Rashi) rule that Lifnei Iver will cease to apply even if the alternative source is only theoretically available. Others (including the Meiri) rules that the alternative source must be practically available.

- What if the only other source of the aveira is another Jew, such that Lifnei Iver will be committed in any event? Some (including Mishne LeMelech) rule that, in such cases, there will still be a prohibition of Lifnei Iver if YOU facilitate the aveira. Others (including the Pnei Moshe) rule that there will not be.

C] A FURTHER RABBINIC PROHIBITION - MESAYEI YEDEI OVREI AVEIRA

12. **מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר** - ..... ולפי זה מסור להושיט למומרים לעבודת כוכבים דבר חיסור אע"פ שהוא שלהם כי הדבר ידוע שיאכלוהו והוא נאסר להם דכיסרחל גמור חשבינן ליה. ומיירי בדקאי במקום שלא יוכל ליקח אם לא יושיט לו זה וכדמסיק דקאי בתרי עברי נהרא

תוספות עבודה זרה ו:

Tosafot in Avoda Zara rule that one may not give non-kosher food to apostate Jews, even if it belongs to them. Tosafot then qualify this by applying the 'two sides of the river' test that we saw above. If the apostate Jew could get it without your help, there is no problem of Lifnei Iver.

13. **בבא דרישא פטור ומותר**. וא"ת והא קא עבר מלפני עור לא תתן מכשול? ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו מפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור – דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו:) דקאי בתרי עברי דנהרא – מ"מ מיסור דרבנן מיהא איכא שהייב להפרישו מאיסור

תוספות שבת ג.

However, Tosafot in Shabbat are stricter. They rules that EVEN if Lifnei Iver ceases to apply (since the other person could do the aveira without your help) nevertheless there is a FURTHER Rabbinic prohibition to try and actively prevent others from doing aveira. On that basis, even if Lifnei Iver does not technically apply, there may still be a prohibition of Mesayei Yedei Ovrei Aveira.

Q - what is the nature of the Rabbinic prohibition of Mesayei? Possibilities include (i) a rabbinic level of Lifnei Iver; (ii) an application of of the mitzvah of Tochacha; or (iii) an independent rabbinic prohibition.

D] SHULCHAN ARUCH AND CLASSIC COMMENTARIES

14. דברים שהם מיוחדים למין ממיני עבודת כוכבים שבאותו מקום אסור למכור לעובדי אותן עבודות כוכבים שבאותו מקום ..... הגה: י"ש הה דאסור למכור להם דברים הנייכים לעבודתם היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר אבל אם יכולים לקנות במקום אחר מותר למכור להם כל דבר. ויש מחמירין. ונהגו להקל בסברת הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו

שולחן ערוך יורה דעה קנא:א

The Shulchan Aruch (16C Eretz Yisrael) rules that one may not sell to idolators items used for idolatry. The Rema then brings the principle of 'two sides of the river' and appears to rules like the Tosafot in Avodah Zara - that if the idolator can get hold of it elsewhere, it will not be your problem. The Rema then brings a stricter opinion (Tosafot in Shabbat) which applies a Rabbinic prohibition of Mesayei. Ultimately, the Rema rules that the custom is to be lenient in this case, but a 'Ba'al Nefesh' is encouraged to be strict.

15. דמ"מ מיסור מדרבנן מיכא מפילו לא הוי כמו 'תרי עברי דנהרא', וכל זה לדעת הרב. אבל לפעד"נ דלא פליגי דכ"ע מודים להמרדכי ותוס' בפ"ק דעבודת כוכבי דבעובד כוכבי' אי מומר שרי. והגמ"ר ותוס' והרא"ש בפ"ק דשבת והר"ן פ"ק דעבודת כוכבים מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מאיסור וכדכתב הרא"ש שם דלא גרע מישראל קטן אוכל נבילות שב"ד מצווים להפרישו, כ"ש ישראל גדול. משא"כ בעובד כוכבי' וישראל מומר שאינו חייב להפרישו

ש"ך יורה דעה קנא:ו

The Shach (17C Poland) harmonizes the two opinions in Tosafot. He rules that the Rabbinic level of Mesayei ONLY applies in the case of a regular Jew (the Gemara in Shabbat). However, in the case of a non-Jew or an apostate Jew (the Gemara in Avoda Zara), although Lifnei Iver certainly applies in principle, once the prohibition of Lifnei Iver has been removed (because they can get the aveira elsewhere) there is NO further Rabbinic level of Mesayei.

• What could be the application of this Shach when dealing with non-religious Jews today? Would they fall under the categorization of 'mumar', opening the way for leniency once we can establish that they can do the aveira without your help. Or would they not fit into this category[3]?

16.

(ש"ך ס"ק ו') *) משא"כ בעובד כוכבים וישראל מומר. הא ודאי שישראל מומר אע"פ שחטא ישראל הוא ואם כן מה בינו לשאר ישראל לענין להפרישו מעבירה אבל נראה לענ"ד כוונת הש"ך דאף בישראל אין מצווין להפרישו כי אם כשעובר בשוגג ויש ביד איש אחר להפרישו חייב להפרישו וכמו בקטן אוכל נבילות שהקטן שוגג הוא ומשנה דריש פרק קמא דשבת בשוגג מיירי וכדמשמע מדברי רש"י שם בריש שבת דף ג' ע"א סוף ד"ה פטורי דאתי וכו' ע"ש אבל בישראל דרוצה לעבור במזיד על איזה עבירה אפילו אינו מומר גמור אין ישראל אחר מצווה להפרישו לדעת הש"ך ומומר דנקט הש"ך הוא משום דהפוסקים במומר דברו ומומר מסתמא מזיד הוא ועוד דכל עובר עבירה במזיד יקרא מומר לאותו דבר:

[דגול מרבבה]

דגול מרבבה שם

The Degul Mervava (R' Yechezkel Landau - Nodeh Beyehuda - 18C Prague) understands the Shach differently. He rejects the distinction between 'mumar' and regular Jew since, at the end of the day, a 'mumar' is still fully Jewish! In his view, the distinction must be between a Jew who is about to commit an aveira INTENTIONALLY, and one who is a 'shogeg' - mistaken in some way.

3. Due to modern considerations of the different contemporary status of non-religious Jews, who break halacha not through rejection, but lack of education.

In the case of an intentional transgressor, although Lifnei Iver will in principle apply, once we are able to dismiss Lifnei Iver (since he can find the aveira without you) you have NO further obligation to intervene to prevent the aveira. However, if the transgressor is mistaken, you <u>must</u> intervene to prevent the aveira.

• This in turn raises the question of whether non-observant Jews today are transgressing mitzvot 'intentionally'? To what extent does intentional transgression need to come from a position of knowledge?[4]

E] <u>A DIFFERENT ANGLE - COULD YOU BE 'HELPING' BY FACILITATING AN AVEIRA?</u>

17. אשה אינה במצות הקפה, וי"א שאף על פי שמותרת להקיף פאת ראשה, אסורה להקיף פאת ראש האיש ואפילו הוא קטן

שולחן ערוך יורה דעה סימן קפא סעיף ו

Women are excluded from the prohibition of cutting off the corners of the hair on their heads. However, they may not cut off the 'peot' of a man, presumably due to Lifnei Iver.

18. **ואולי י"ל דבזה ליכא איסור מדין מצוה להפרישו דאדרבה במה שהיא מגלחת אותו בזה מפרישתו דאם לא היתה מגלחת אותו היה מגלח בעצמו והיה עובר בב' לאוין דניקף ומקיף וע"י שהיא מגלחת מפרישתו מלאו דמקיף**

חידושי ר' עקיבה איגר יורה דעה קפא:ו

R' Akiva Eiger (19C Germany) raises a possible challenge to this ruling. If the woman cuts a man's peot, <u>he</u> is liable for one Torah prohibition - being shaved. But if HE cuts them himself, he is liable for TWO Torah prohibitions - being the shaver and being shaved! If so, is she causing him to stumble or actually HELPING him by cutting his peot? If she is helping and not harming halachically, how could that be Lifnei Iver?

• This opens up the contemporary question of whether causing others to drive on Shabbat to an outreach Shabbaton could be permitted on the basis of the 'net gain' - to be discussed iy'H in Part 2.

F] <u>CAN YOU DO A 'SMALL AVEIRA' TO HELP SOMEONE ELSE DO A 'BIG' MITZVAH?</u>

19. מי ששלחו לו שהוציאו בתו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל מצוה לשום לדרך פעמיו להשתדל בהצלתה ויוצא אפילו חוץ לשלש פרסאות. ואי לא בעי כייפינן ליה

שולחן ערוך אורח חיים סימן שו סעיף יד

The Shulchan Aruch rules on the case of a Jewish child who is kidnapped by non-Jews on Shabbat to be raised in the Church. The child will NOT be physically harmed, so there is no 'pikuach nefesh'. But if one waits until Motzei Shabbat it will be too late to get them back. He rules that one MUST break Shabbat to rescue them. On what basis?

20. **שהוציאו בתו** - ... וע"כ כתירו לו לעוס לדרך פעמיו להגילה דקי"ל <u>מס מינו פוסע חייב לעשות מיסורת זוטת כדי שלא יעשה חבירו מיסורת רבת</u> מגל מס פשעה מין לו לאחיה לחלל שבת עבורה ...

משנה ברורה שו:יד

The Mishna Berura explains that one is permitted to do a 'small' aveira to enable someone else to do a 'big' mitzvah but ONLY if the other person was not negligent. In this case, one must break the 'smaller' mitzvah of Shabbat to enable the other person to do the 'bigger' mitzvah of living a life of Torah.

• This opens up the following question. If we conclude that there IS indeed a prohibition of Lifnei Iver, under what circumstances can we say that the 'ends justify the means'. Is it more important that we break Lifnei Iver in order to avoid a bigger problem or achieve a higher goal?

These and other issues will iy'H be discussed and applied in in Part 2. Stay tuned .....

4. Others (Ketav Sofer (Y.D. 83) and Shu't Binyan Tzion (15)) reconcile the two positions of Tosafot by distinguishing between assistance given at a time significantly prior to the commission of the aveira, which is permitted as long as the case is 'one side of the river' (i.e. they could access the aveira without you) and assistance given right at the time of the aveira (as in the case in Shabbat), which is prohibited in all cases.